Journal of Marine Medicine
Autumn 2023, Volume 5, Issue 3
Pages: 155-163
10.30491/5.3.155

The Effectiveness of Group Spiritual Therapy on Marital Adjustment and Marital Commitment in Sailors of Bushehr City

Nahid Ghaderi Azarkhavarani [1], Fatemeh Eisazadeh [2*], Hasan Sheikhiani [3], Niloufar Tahmouresi [4]

[1] *Department of Psychology, Non-profit college Refah, Tehran, Iran*
[2] *Department of Psychology, Payam Noor University, Tehran, Iran*
[3] *Department of Sciences, Payam Noor University, Tehran, Iran*
[4] *Department of Psychology, Karaj Branch, Islamic Azad University, Karaj, Iran*

Received: 26 February 2023 **Accepted:** 5 September 2023

Abstract

Background and Aim: One of the most effective ways to improve the quality of life of seafarers is to examine their marital relationships. Therefore, the aim of the present study was to determine the effectiveness of spiritual therapy on marital adjustment and marital commitment among sailors in Bushehr city.

Methods: The present study was a semi-experimental type and its statistical population consisted of sailor men of Bushehr city. In this study, 1 experimental group and 1 control group were used, and the people in the experimental group received spiritual therapy for 14 weeks. Also, the research questionnaires, which included the revised scale of two-person compatibility and the marital commitment questionnaire, were completed by the members of both groups in the pre-test and post-test stages. In the present study, the data was analyzed using the statistical method of multivariate covariance analysis (MANCOVA).

Results: There is no significant difference in the variables of marital compatibility and marital commitment in the pre-test in the control and experimental groups. However, they are different in the post-test; In other words, the independent variable of the group has been effective and spiritual therapy has been able to be effective in the results of the experimental group. In other words, group spirituality therapy has an effect on marital adjustment and marital commitment in sailors ($P<0.001$).

Conclusion: According to the results of the present research, by using spiritual therapy, it is possible to create a significant and significant improvement in the marital compatibility and marital commitment of sailor men; Therefore, it is recommended to use spiritual therapy to improve marital compatibility and marital commitment of sailors.

Keywords: Marital Commitment, Sailors, Marital Compatibility, Group Spiritual Therapy

[*]**Corresponding author:** Fatemeh Eisazadeh, **Email**: f.eisazadeh74@gmail.com
Address: Department of Psychology, Payam Noor University, Tehran, Iran.

مجله طب دریا
دوره ۵، شماره ۳، پاییز ۱۴۰۲
صفحات: ۱۶۳-۱۵۵
10.30491/5.3.155

اثربخشی معنویت درمانی گروهی بر سازگاری زناشویی و تعهد زناشویی در دریانوردان شهر بوشهر

ناهید قادری آذرخوارانی [۱]، فاطمه عیسی زاده [۲*]، حسن شیخیانی [۳]، نیلوفر طهمورسی [۴]

[۱] گروه روانشناسی، دانشکده غیر انتفاعی رفاه، تهران، ایران
[۲] گروه روانشناسی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران
[۳] گروه معارف، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران
[۴] گروه روان‌شناسی، واحد کرج، دانشگاه آزاد اسلامی، کرج، ایران

دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۱۲/۰۷ **پذیرش مقاله:** ۱۴۰۲/۰۶/۱۴

چکیده

زمینه و هدف: یکی از کارهای موثر جهت بهبود کیفیت زندگی دریانوردان، بررسی روابط زناشویی آن ها است؛ لذا، هدف پژوهش حاضر، تعیین اثربخشی معنویت درمانی بر سازگاری زناشویی و تعهد زناشویی در دریانوردان شهر بوشهر بود.

روش‌ها: مطالعه حاضر از نوع نیمه آزمایشی بود و جامعه آماری آن را مردان دریانورد شهر بوشهر تشکیل دادند. در این مطالعه از ۱ گروه آزمایش و ۱ گروه کنترل بهره گرفته شد و افراد موجود در گروه آزمایش، به مدت ۱۴ هفته معنویت درمانی دریافت نمودند. همچنین پرسشنامه های پژوهش که شامل مقیاس تجدید نظر شده سازگاری دو نفره و پرسشنامه تعهد زناشویی بود در مرحله پیش آزمون و پس آزمون توسط اعضای هر دو گروه تکمیل شد. در پژوهش حاضر داده ها با استفاده از روش آماری تحلیل کوواراینس چند متغیری (مانکوا) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها: متغیرهای سازگاری زناشویی و تعهد زناشویی در پیش آزمون در دو گروه کنترل و آزمایش با هم تفاوت معناداری ندارند؛ اما، در پس آزمون متفاوت هستند؛ به عبارت دیگر متغیر مستقل گروه موثر واقع شده است و معنویت درمانی توانسته است، در نتایج گروه آزمایش موثر باشد. به عبارت دیگر، معنویت درمانی گروهی بر سازگاری زناشویی و تعهد زناشویی در دریانوردان تاثیر دارد ($P<۰/۰۰۱$).

نتیجه‌گیری: با توجه به نتایج پژوهش حاضر، با استفاده از معنویت درمانی می‌توان بهبود معنادار و قابل ملاحظه ای را در سازگاری زناشویی و تعهد زناشویی مردان دریانورد ایجاد نمود؛ لذا، توصیه می‌شود از معنویت درمانی جهت بهبود سازگاری زناشویی و تعهد زناشویی دریانوردان بهره برد.

کلیدواژه‌ها: تعهد زناشویی، دریانوردان، سازگاری زناشویی، معنویت درمانی گروهی

*نویسنده مسئول: **فاطمه عیسی زاده**. پست الکترونیک: f.eisazadeh74@gmail.com
آدرس: گروه روانشناسی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

مقدمه

خانواده، مولفه بسیار مهم و با ارزش درحیات انسان تلقی می گردد. خانواده، یک نهاد اجتماعی است که پایه و اساس ارتباط انسانی را تشکیل می دهد. به واسطه تشکیل خانواده، مرد و زن از طریق یک نیروی ناشی از غرایز آیین محبت و عشق به هم جذب می شوند، به طور آزادانه و کامل متعهد یکدیگر شده تا واحد پویایی را به عنوان خانواده ایجاد نمایند. به این دلیل خانواده تنها نظام اجتماعی است که رسما در همه جوامع پذیرفته شده است. خانواده محیطی مقدس، باصفا و به زیباترین تعبیرقرآنی، محل سکون و آرامش واقعی است. آنچه درخانواده مهم می باشد، احساسات مثبت نسبت به همسر و رضایت ازدواج است. مسئله ازدواج زناشویی یکی از مهم ترین و اساسی ترین موضوعات مورد توجه جامعه بشری است (۱). ازدواج به عنوان یکی از مهم ترین مسائل در زندگی افراد تلقی می شود و صرفاً جنبه های فردی ندارد، در واقع می توان گفت که نهاد جامعه بشری بر پایه ازدواج قرار گرفته است (۲).

شغل افراد، بخش مهمی از زندگی آن ها را تشکیل می دهد و بر ابعاد گوناگون زندگی فرد تاثیر می گذارد که یکی از مهم ترین ابعاد متاثر از شغل، رابطه زناشویی است. به عبارت دیگر، پژوهشگران معتقدند که خانواده و کار دو جنبه مهم زندگی هستند و تجربیات هر یک بر دیگری تأثیر می گذارد. تنش و شرایط دشوار در برخی از مشاغل اثرات منفی جدی بر کارآمدی جسمانی و روانی فرد می گذارد و روابط خانوادگی و زناشویی وی را به شدت مختل می کند (۲ و ۳). متاسفانه به طور کلی، بسیاری از روابط زناشویی امروزه، رو به آشفتگی شدید دارد؛ به طوری که در این راستا شواهد پژوهشی حاکی از نرخ شیوع ۲۵ تا ۳۰ درصدی آشفتگی روابط زوجی در جوامع مختلف می‌باشد (۴). در دریانوردان، دور بودن طولانی مدت از خانه و محیط خانواده موجب کاهش تعامل زناشویی شده و از طرف دیگر این منبع فشار، سبب ایجاد تعارض در سازگاری و تعهدات زناشویی و خانوادگی می گردد و می‌تواند خطر کاهش کیفیت روابط زناشویی را در بر داشته باشد (۵).

وجود تعارضات خانوادگی، همواره تهدیدی برای کاهش سازگاری زناشویی می‌باشد. سازگاری زناشویی اصطلاحی چندبعدی است که سطوح چندگانه ازدواج را روشن می‌کند. سازگاری زناشویی، شیوه ای است که افراد متاهل با یکدیگر، جهت تداوم ازدواج سازگار می شوند و یکی از مهم ترین فاکتورها در تعیین ثبات و تداوم زندگی زناشویی است (۶). بنابراین، سازگاری زناشویی در نظام خانواده از اهمیت بسیاری برخوردار است؛ زیرا، یکی از رایج ترین مفاهیم برای تعیین میزان شادی و پایداری رابطه و رضایت زناشویی است. این مولفه یک فرایند تکاملی است که در طول زندگی زوجین به وجود می آید و لازمه آن انطباق سلیقه ها، شناخت صفات شخصی، ایجاد قواعد رفتاری و شکل گیری الگوهای مراوده ای است (۷). علاوه براین، همسرانی که از سازگاری زناشویی بالایی برخوردارند، عزت نفس بیشتری دارند و در روابط اجتماعی سازگارترند (۸).

تعهد زناشویی و وفادار بودن زوجین به یکدیگر یکی دیگر از ویژگی های مهم ازدواج های موفق و طولانی مدت است. تعهد زناشویی، حدی است که در آن افراد دیدگاه بلندمدتی روی ازدواجشان دارند و برای رابطهٔ خود فداکاری می‌کنند. برای حفظ، تقویت و همبستگی اتحادشان گام بر می دارند و با همسرشان حتی هنگامی که ازدواجشان پاداش دهنده نیست، می مانند (۹). تعهد، باعث تغییر یک ارتباط به صورت ارتباطی متقابل می‌شود و همچنین باعث ثبات زناشویی می‌شود. روابط با تعهد بالا انعطاف پذیری بیشتری نیز دارند و عملا زوج ها زمانی می‌توانند از دگرگونی ها به دور باشند که در کنار یکدیگر احساس امنیت بیشتری داشته باشند (۱۰). بدون تعهد، رابطهٔ زناشویی به سمت وسوی جدایی خواهد رفت و در این صورت زوج ها نخواهند توانست عشق و صمیمیتی که در نتیجهٔ وفاداری و تعهد به همسر و ازدواج به وجود می آید را تجربه کنند (۱۱).

امروزه جایگاه سازگاری و تعهد در روابط زناشویی به دلیل افزایش روزافزون آمار مشاجرات، خیانت ها و طلاق، در مطالعات خانواده و ازدواج بسیار با اهمیت تشخیص داده شده است. از آن جا که سازگاری و تعهد سازه هایی مهم در زندگی زناشویی محسوب می شوند و کارکرد مهمی در حفظ، پایداری و سلامت ازدواج دارند و فقدان آن ها سبب گسستگی و متزلزل شدن بنیان خانواده می گردد و درنهایت پدیده طلاق را به دنبال خواهد داشت، لذا جهت افزایش میزان سازگاری و تعهد زوجین، شناخت صحیح این دو سازه ی مهم و عوامل موثر بر حفظ و تداوم آن ها ضرورت دارد. در این راستا، یکی از مداخلاتی روانشناختی که می‌تواند بر کارکردهای زناشویی زوجین تاثیر گذار باشد، معنویت درمانی است. مشخص شده است که همبستگی بالایی میان معنویت با سازگاری زناشویی (۱۲ و ۱۳) و تعهد زناشویی (۱۴ و ۱۵) وجود دارد. معنویت حلقه گم شده و یا کمتر مورد توجه قرار گرفته در روابط زناشویی امروزی است. معنویت بعدی از انسان است که ارتباط و یکپارچگی او را با عالم هستی نشان می دهد. این ارتباط به انسان امید و معنا می دهد و او را از محدوده زمان و مکان و علایق مادی فراتر می برد و موجب می‌شود در برخورد با چالش های زندگی مشترک، سازگارانه تر و متعهدتر عمل کند (۱۳). لذا، براین اساس، پژوهش حاضر در این راستا و با هدف بررسی اثربخشی معنویت درمانی بر سازگاری زناشویی و تعهد زناشویی در دریانوردان شهر بوشهر صورت گرفت

روش‌ها

روش مورد استفاده در پژوهش حاضر از نوع نیمه آزمایشی بود که در آن تأثیر یک متغیر مستقل یعنی معنویت درمانی، بر متغیرهای وابسته یعنی سازگاری زناشویی و تعهد زناشویی در

دریانوردان شهر بوشهر مورد بررسی قرار گرفت؛ همچنین سن به عنوان متغیر هم تغییر در نظر گرفته شد تا تاثیرش خنثی گردد و از طرح پیش آزمون- پس آزمون با گروه کنترل استفاده شد. جامعهٔ آماری این پژوهش را مردان دریانورد شهر بوشهر تشکیل دادند. نمونهٔ این پژوهش که نمونهٔ در دسترس محسوب می شد، شامل مردان دریانوردی بود که در شهر بوشهر سکونت داشته و رابطه زناشویی خود را در سطح نامطلوبی گزارش کردند. ۴۰ نفر از افرادی که داوطلب شرکت در پژوهش بودند، انتخاب شدند و به صورت جایگزینی تصادفی در دو گروه آزمایش و کنترل قرار گرفتند (۲۰ نفر گروه آزمایش و ۲۰ نفر گروه کنترل)؛ سپس از اعضای هر دو گروه خواسته شد تا پرسشنامهٔ های پژوهش را تکمیل کنند به این صورت پیش آزمون تکمیل شد. درمان تنها برای افراد گروه آزمایش در طول ۱۴ هفته، هر هفته به مدت یک جلسه ۹۰ دقیقه ای انجام گرفت. در مدت درمان گروه آزمایش، بیماران گروه کنترل هیچ گونه مداخلهٔ درمانی دریافت نکردند. معیار های ورود به پژوهش حاضر عبارتند از: داشتن سن بالای ۱۸ سال، دریانورد بودن، متاهل بودن، جنسیت مذکر، وجود رابطه زناشویی مخدوش و تمایل به شرکت در پژوهش. معیارهای خروج از پژوهش نیز عبارتند از: سابقه شرکت در تحقیقات پژوهشی مشابه، طلاق، عدم شرکت در جلسات آموزشی (برای گروه آزمایش)، عدم تکمیل پرسشنامه ها و عدم تمایل به ادامه شرکت در پژوهش. در پژوهش حاضر داده ها با استفاده از نرم افزار آماری SPSS-24 و با روش آماری تحلیل کوواراینس چند متغیری (مانکوا) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

ابزار های پژوهش

۱- مقیاس تجدید نظر شده سازگاری دو نفره (RDAS): این مقیاس مشتمل بر ۱۴ گویه بوده و ابزار مناسبی برای اندازه گیری کیفیت سازگاری و رضایت زناشویی بر اساس مقیاس ۳۲ آیتمی سازگاری دو نفره Spanier (۱۶) می‌باشد. این مقیاس یک نمره کلی در دامنه ۰ تا ۶۹ و چهار نمره برای خرده مقیاس های توافق دو نفری (Dyadic Consensus) در دامنه ۰ تا ۲۰، ابراز عاطفه (Affectioen Expression) در دامنه ۰ تا ۱۰، رضایت دو نفری (Dyadic Satisfaction) در دامنه ۰ تا ۲۰ و انسجام دو نفری (Dyadic Cohesion) در دامنه ۰ تا ۱۹ به دست می دهد. ضریب آلفای کرونباخ این آزمون برای کل مقیاس ۰/۹۰ و برای خرده مقیاس های توافق دونفری، رضایت دو نفری و انسجام دو نفری به ترتیب ۰/۸۱، ۰/۸۵ و ۰/۸۰ گزارش شده است. این پرسشنامه از ۰ تا ۵ نمره گذاری می‌شود، طوری که پاسخ کاملاً موافق نمره ی ۵ و پاسخ کاملاً مخالف نمرهٔ صفر می گیرد و نمرات بالا نشان‌دهنده سازگاری زناشویی بالاتر است (۱۷). این آزمون با نمره برش ۴۸ زوج های درمانده و ناراضی را از زوجهای غیر درمانده و عادی متمایز می‌کند (۱۸). این مقیاس در ایران توسط یوسفی مورد روانسنجی قرار گرفته است. در مطالعه یوسفی نتایج به دست آمده از روش تحلیل عاملی به شیوه چرخش متمایل، سه عامل کیفیت زناشویی (توافق، رضایت و انسجام) را در جامعه ایرانی نشان داد و آن ها با تحلیل عاملی تاییدی برازش شدند. ضرایب پایایی همسانی درونی از جمله آلفای کرونباخ و تصنیف به ترتیب برای مولفه توافق برابر با ۰/۸۲ و ۰/۸۲، مولفه رضایت برابر با ۰/۸۳ و ۰/۸۱ و مولفه انسجام برابر با ۰/۸۶ و ۰/۸۷ به دست آمد. همچنین، ضرایب روایی همگرا کیفیت زناشویی با پرسشنامه رضایتمندی زناشویی، پرسشنامه ارزیابی همبستگی زوجین، مقیاس سازگاری توافق دو نفری به ترتیب ۰/۳۹، ۰/۳۶ و ۰/۳۳ به دست آمد (۱۹). در این پژوهش نمره کل ملاک قرار گرفت.

۲- پرسشنامه تعهد زناشویی (MCI): این پرسشنامه شامل ۴۴ گویه است ک توسط Adams و Jones در سال ۱۹۹۷ طراحی شده است که در مقیاس پنج درجه ای لیکرت از کاملاً مخالفم= ۱ تا کاملاً موافقم= ۵ و شمارهٔ گویه های ۲، ۴، ۶، ۷، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۶، ۲۳، ۲۸، ۲۹، ۳۰، ۳۲، ۳۴، ۳۵، ۳۶ و ۳۸ به صورت معکوس نمره گذاری شده است. در این پرسشنامه نمره بالا نشانه تعهد زناشویی بیشتر است و دامنه نمرات بین ۴۴ تا ۲۲۰ قرار دارد و نقطه برش آن ۱۱۰ است. Adams و Jones برای این ابزار ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۹ و در تحلیل عاملی این ابزار سه خرده مقیاس تعهد شخصی (Personal) با شماره گویه های ۱ تا ۱۰، اخلاقی (Ethical) با شماره گویه های ۱۱ تا ۲۲ و ساختاری (Structural) با شماره گویه های 23 تا 44 را گزارش کردند (۲۰). شاه سیاه به منظور تعیین روایی پرسشنامه از روش روایی صوری و محتوایی استفاده کرد؛ به این صورت که، بعد از روایی ظاهری پرسشنامه، روایی محتوا را پنج استاد مشاوره دانشکدهٔ علوم تربیتی دانشگاه اصفهان تأیید کردند. شاه سیاه برای این ابزار ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۵ را گزارش کرد (۲۱). در پژوهش حاضر، ضریب آلفای کرونباخ برای خرده مقیاس های فوق به ترتیب ۰/۸۲، ۰/۸۴ و ۰/۸۱ به دست آمد.

۳- آموزش معنویت درمانی: آموزش معنویت درمانی گروهی به سبک اسلامی در ۱۴جلسه (هر هفته یک جلسه) و به شکل مجازی برای گروه آزمایش انجام گرفت که هرجلسه ۹۰ دقیقه به طول انجامید. رئوس مطالب عنوان شده پروتکل معنویت درمانی اسلامی با بازنگری درجلسات معنویت درمانی Galanter و Siegel (۲۲) که بیشتر براساس فنون آرامش دهی و معنایابی از زندگی است و ترکیب محتوا آن با مبانی اسلام و روانشناسی در ۱۴ جلسه تدوین شد. پژوهشگران سعی کردند محتوای جلسه ها منطبق با مبانی دین اسلام باشد و به صورت تخصصی محتوای جلسه ها طراحی و در پروتکل گنجانده شد. در این پژوهش نمره کل ملاک قرار گرفت.

جدول-۱. محتوای جلسات معنویت درمانی گروهی

جلسه	محتوای جلسات
اول	آشنایی با شرکت کنندگان، گفتگو درباره اهمیت سازگاری و تعهد زناشویی و پیامدهای آن در خانواده، ارزیابی معنا و معنویت در زندگی، چگونگی تعیین ارزش ها، اهداف و پیروی از آنها، مفهوم معنویت و دین و تأثیر آن در زندگی، پرسش در مورد دین، خدا (دوست داریم که بدانیم کجا هستیم؛ از کجا آمده ایم و به کجا می رویم و منزلگاه واقعی ما کجاست) راه های رسیدن به خدا و تأثیر آن درزندگی، بیان داستان های مقدس درقرآن توسط شرکت کنندگان، نقش عبادت و باورهای دینی در آرامش، به کارگیری روش منع متقابل از طریق آرام سازی، تجربه آزمودنی ها از آرامش بعد از انجام عبادات و نماز، مقایسه وابستگی های خود و دلبستگی به خداوند و انس با او.
دوم	خود آگاهی و ارتباط با خود و گوش دادن به ندای درونی، بررسی نیازها و اهداف، شناخت نسبت به خود، دیگران و توانایی های خود، توجه به سلامت خود، تمرین پرداختن به افکار مثبت و دوری از افکار منفی، بررسی استعدادها، پیروزی ها و موفقیت ها، گفتگو درباره اینکه دانش و نیروی معنوی دیگری برای حل مشکل وجود دارد، سپردن کامل خودمان به نیروی مافوق حسی(معنوی) مطلق، دوری از عناصر برهم زننده آرامش، ایمان داشتن به نیرویی مافوق.
سوم	هشیاری افزایی با تلاش هشیارانه برای متمرکز کردن توجه برای تفکر مثبت به شرایط با مشارطه، مراقبه، محاسبه و معاقبه همراه با پاداش دهی به خود و ایجاد بینش در حل تعارض های درونی و افزایش سازگاری با محیط، روبه رو ساختن فرد با عوامل ناهشیار موثر بر رفتارها و جستجوی مکانیزم های افراطی بیمارگونه، بررسی روابط گذشته و پذیرش نقش آن در رفتارهای کنونی مراجع و تاثیر آن بر خلقیات.
چهارم	معنادهی به حوادث زندگی با توجه به ارزش ها، اهداف و اعتقادات، گفتگو راجع به احساس گناه، توبه، بخشش خود، بخشش دیگران، خودداری از به کارگیری هرگونه روش انتقام جویانه نسبت به دیگران، سؤال راجع به تجارب و بیان خاطرات راجع به احساس خود بعد از توبه، انجام آرام تنی، توصیف عظمت و رحمانیت خداوند و بیان نعمت های وی، تأثیر بخشش همنوعان، توصیف نمونه هایی از بخشش هایی که شرکت کنندگان داشته اند و بیان احساس مثبت پس از آن و اقرار به خطاهای خود، فهرست کردن خطاها و کسانی که آنها را رنجانده اند، توانایی جبران آن و طلب مغفرت.
پنجم	تاکید بر پذیرش مسئولیت شخصی در مبارزه با موانع و بررسی صفات فردی و درونی، شفقت با خود و دوست داشتن خود، کسب رضایت از خود، بهبود بخشیدن به روابط بین فردی و آموزش شیوه های مقابله با تنش های اجتماعی، روش های ارتقا خشنودی از تعامل مثبت با محیط و دستیابی به تقویت درونی، گفتگو راجع به روش های خشنود کردن دیگران برای رسیدن به تعالی معنوی و ترسیم مدل شکل‌گیری این تعالی.
ششم	نوع دوستی، انجام کارهای معنوی، تمرکز بر داشته ها و شکرگزاری. صحبت در مورد نوع دوستی، عشق و نظرخواهی راجع به دوستی با و بدون قید شرط، رفتار یاری رسانی، خودخواهی و اثرات آن و تصورکردن خود به جای همسرشان. آموزش لبخند زدن، مهربان بودن، استراحت کردن، راحت نشستن و بیان نمونه هایی از خاطرات نوع دوستی و عواقب خودخواهی، تمرین خوب گوش کردن به صحبت‌های همسر، فکرکردن در مورد صحبت آن ها، نحوه شادمان کردن یکدیگر، نحوه خودداری از انتقام، تأثیر منفی پرخاش و انتقام بر انرژی جسمی و روانی.
هفتم	ایجاد روشنگری و بصیرت در مراجع برای کشف داشته ها و موهبت های درونی و بیرونی خداوندی که در اختیار داریم و تفکر خردورزانه راجع به آنها و رسیدن به خشنودی و تاثیر آن بر ارتقاء خودباوری، خوداتکایی و عزت نفس.
هشتم	یادگیری روش های حمایت از همسر، همدلی کردن، دوست داشتن یکدیگر، مراقبت از یکدیگر، انجام دادن هر روز یک کار مثبت برای زندگی زناشویی و یا همسر، خوشحال کردن همسر جهت کمک به رشد شادمانی، خودمراقبتی جسمانی، روانی، اجتماعی جهت رسیدن به خود معنوی و کشف مولفه های آن و زنده نگه داشتن آن.
نهم	ذکر و احساس حضور که باعث هدفمندی ذهن شده و افکار اتوماتیک را که موجب احساس بیمارگونه و اعمال نسنجیده است مهار کرده، موجب تقویت عقل، خرد، هشیاری شده، تاثیر ذکر و تذکر، دعا و مناجات، در سلامت روانی، چگونه دعا کردن و برای چه افرادی دعا کردن، محتوای دعا و یادگیری نحوه نیایش و بیان رنج های عمقی خود با خداوند با توجه مثبت به حکمت های خداوندی.
دهم	تاکید بر واقعیت، نیاز به وجود معنا و رشد در زندگی برای به حداکثر رساندن انگیزه تغییر از طریق برقراری رابطه همدلی و مبتنی بر اعتماد متقابل شرکت کننده برای کسب اهداف متعالی، رشد دهنده و معنابخش و پذیرش حکمت های خداوندی در مسائلی که قابل تغییر نیست با تمرینات عملی و ترسیم الگوی بهبودی.
یازدهم	خود مهارگری معنوی، با تسلط دادن قوای عقلانی بر سایر قوا و یاری خواهی از خداوند و چگونگی قرار دادن تمامی ابعاد وجودی انسان در کنترل همه جانبه عقل و شرع.
دوازدهم	صحبت درباره مرگ، علت ترس از مرگ، معاد و زندگی پس از مرگ، شکرگزاری، ایمان، توکل به خدا، تمرین و گفتگو در رابطه با نحوه شکرگذاری و توکل و ترسیم مراحل آن، ترسیم تصویر بهترین منظره بدون نگاه به ساعت، ترسیم تصویری زیبا، عدم توجه به زمان. توجه به گذراندن بهترین اوقات (کیفیت)، بیان خاطرات دوران کودکی تا میانسالی، تبریک برای گذراندن فرایند کهنسالی، مرگ و راهی

	برای آشنایی با نعمت های غیرمادی با بخشش و عبادت، رفتن به پیشواز زندگی زیبا همراه نعمت های غیرمادی، بیان مثال هایی درمورد نعمت های مادی و غیرمادی، ترس از مرگ و عدم آگاهی با روش حساسیت زدایی، بیان حس خوب از مرگ.
سیزدهم	تمرین و گفتگو در رابطه با چگونه شاد زیستن و از زندگی لذت بردن در زمان حال، اجتناب از تعقیب و پیگیری شادی و در عوض شادی آفرین بودن، بیان خاطرات معنوی، نحوه ایجاد حس هدفمندی و شادمانی با مصمم بودن به ترک منیت و ارتباط با خدا، رخداد شادی واقعی با انرژی متعالی تر معنویت، زندگی در زمان حال به همراه شادمانی و توجه به ارزش های زندگی، لذت بردن از زیبایی ها، گفتگو راجع به لحظات شاد و انجام آرام تنی.
چهاردهم	مرور و جمع بندی مطالب جلسات گذشته با تاکید بر نگاه به داشته ها و شکرگزاری و تحمل مشکلات با توکل و امید به خداوند. صحبت شرکت کنندگان درباره لحظه ها و خاطرات شیرین زندگی زناشویی خود، تجارب خود در مشکلات، نحوه توکل به خدا در مشکلات، بستن چشم ها برای ۳۰ ثانیه و سکوت کامل با تک خوانی شکرگذاری از خدای مهربان برای رسیدن به مرحله ای از زندگی و شکرگذاری برای توانایی ها و فرصت های خوب زندگی.

ملاحظات اخلاقی: افراد با رضایت آگاهانه در مطالعه شرکت کردند. همچنین به تمامی آنها اطمینان داده شد که گمنامی در تکمیل پرسشنامه ها لحاظ گردیده و رازداری و محرمانه بودن اطلاعات اعمال می‌شود. پژوهشگران به مفاد بیانیه هلسینکی و کمیته اخلاق نشر (COPE) پایبند بودند.

نتایج

در پژوهش حاضر، از روش های آمار توصیفی (میانگین و انحراف معیار) و آمار استنباطی (مانکوا) برای تجزیه و تحلیل داده‌ها استفاده شد. جدول ۲، داده‌های توصیفی مربوط به متغیرهای سازگاری زناشویی و تعهد زناشویی را نشان می دهد.

جدول-۲. میانگین و انحراف استاندارد پیش آزمون و پس آزمون متغیرهای اصلی پژوهش

ردیف	متغیر	گروه	پیش آزمون		پس آزمون	
			M	SD	M	SD
۱	سازگاری زناشویی	کنترل	۲۱/۳۰	۰/۱۰	۲۵/۴۰	۰/۱۱
		آزمایش	۲۹/۶۰	۰/۱۲	۵۰/۹۰	۰/۲۳
۲	تعهد زناشویی	کنترل	۸۷/۴۰	۰/۶۳	۸۶/۶۵	۰/۶۲
		آزمایش	۸۰/۲۵	۰/۵۹	۱۵۵/۸۵	۱/۱۱

یافته‌های جدول ۲ حاکی از آن است که میانگین نمرات سازگاری زناشویی (M=۵۰/۹۰) و تعهد زناشویی (M=۱۵۵/۸۵) در گروه آزمایش پس آزمون افزایش یافته است و با توجه به این که در مقیاس سازگاری زناشویی و تعهد زناشویی نمره بالاتر به معنی سازگاری زناشویی و تعهد زناشویی بیشتر و بهتر است؛ لذا، در پژوهش حاضر نیز در پس آزمون افزایش نمره ها بیانگر بهبود سازگاری زناشویی و تعهد زناشویی در گروه آزمایش است.

به منظور بررسی معناداری تفاوت سازگاری زناشویی و تعهد زناشویی در گروه های آزمایش و کنترل، از روش تحلیل مانکوا استفاده شد. ابتدا پیش فرض های تحلیل کوواریانس چند متغیری مورد بررسی قرار گرفت. به این صورت که نتیجهٔ بررسی پیش فرض همگنی واریانس ها با استفاده از آزمون لون نشان داد که، همگنی واریانس ها برای متغیرهای سازگاری زناشویی و تعهد زناشویی برآورده شده است. در پژوهش حاضر به علت کوچک تر بودن حجم نمونه از ۵۰ نفر، از آزمون شاپیرو ویلک استفاده گردید و به بررسی توزیع نرمال برای هر دو متغیر اصلی پرداخته شد و از آن جا که سطح معناداری هر دو متغیر اصلی بزرگ تر از ۰/۰۵ بود (معنادار نیست)؛ لذا، نتیجه گرفته شد که در پیش آزمون و در هر دو گروه کنترل و آزمایش همهٔ متغیرهای اصلی پژوهش توزیع نرمال می‌باشد. نتیجهٔ مربوط به پیش فرض همبستگی متعارف بین متغیر های وابسته از طریق بررسی ماتریس همبستگی برآورده شد (متغیر هم تغییر سن با هر دو متغیر اصلی همبستگی معنی داری در حد P< ۰/۰۱ داشت). به منظور بررسی پیش فرض همگنی شیب‌های خط رگرسیون برای متغیرهای سازگاری زناشویی و تعهد زناشویی در گروه‌های آزمایش و کنترل، از نمودارهای همگنی شیب رگرسیون برای نمرات پیش آزمون و پس آزمون این متغیرها استفاده شد و از آن جا که عبارت های تعامل در این مدل معنی دار نبودند؛ لذا مفروضهٔ شیب رگرسیون برقرار است. آخرین مفروضه استفاده از آزمون تحلیل مانکوا یکسانی ماتریس های واریانس- کوواریانس است، که جهت بررسی آن از آزمون ام باکس استفاده شد و با توجه به اینکه F مربوط به آزمون ام باکس بزرگتر از ۰/۰۰۱ است؛ لذا، در پژوهش حاضر ماتریس‌های واریانس- کوواریانس همگن هستند. در نتیجه همه پیش فرض های تحلیل کوواریانس چند متغیری برآورد گردیده است. تحلیل مانکوا با استفاده از آزمون لامبدای ویلکز انجام شد و نتایج آن در جدول ۳ نشان داده شد.

بر اساس نتایج جدول ۳، بین گروه های آزمایش و کنترل در

پس آزمون متغیرهای سازگاری زناشویی و تعهد زناشویی، با کنترل پیش آزمون تفاوت معناداری وجود دارد (P=۰/۰۰۱، F=۱۴/۳۸۷، λ=۰/۳۱۲). به عبارت دیگر نتیجهٔ آزمون چند متغیری، قبل از تعدیل متغیر هم تغییر (سن) با توجه به نمرهٔ کلی سازگاری زناشویی و تعهد زناشویی در بین گروه های آزمایش و کنترل (در سطح P<۰/۰۰۱) معنادار است.

جدول ۴ به بررسی نتایج اثر متغیر های سازگاری زناشویی و تعهد زناشویی با در نظر گرفتن متغیر هم تغییر در پیش آزمون و پس آزمون گروه های کنترل و آزمایش می پردازد. با توجه به داده‌های جدول ۴ می‌توان استنباط نمود که متغیرهای سازگاری زناشویی و تعهد زناشویی در پیش آزمون در دو گروه کنترل و آزمایش با هم تفاوت معناداری ندارند؛ اما، در پس آزمون متفاوت هستند؛ به عبارت دیگر متغیر مستقل گروه موثر واقع شده است و معنویت درمانی توانسته است، در نتایج گروه آزمایش موثر باشد. همچنین با استناد به جدول فوق می‌توان نتیجه گرفت که فرضیهٔ اصلی پژوهش تایید می‌شود؛ به عبارت دیگر معنویت درمانی گروهی بر سازگاری زناشویی و تعهد زناشویی در دریانوردان تاثیر دارد.

جدول-۳. نتایج تحلیل کوواریانس چند متغیری با اندازه گیری مکرر

نوع آزمون	حجم نمونه	ارزش	شاخص F	سطح معناداری	مجذورات ایتای جزئی
لامبدای ویلکز	۴۰	۰/۳۱۲	۲۱/۸۰۴	۰/۰۰۱	۰/۷۸۸

جدول-۴. نتایج اثر متغیر های پژوهش با در نظر گرفتن متغیر هم تغییر در پیش آزمون و پس آزمون گروه های آزمایش و کنترل

متغیر	زمان	منبع تغییرات	سطح معناداری	شاخص F	میانگین مجذورات	درجه آزادی
سازگاری زناشویی	پیش آزمون	گروه	۰/۱۰۱	۱۱/۵۳۲	۴۴۱/۷۰۹	۱
	پس آزمون	گروه	۰/۰۰۱	۱۳/۹۵۰	۸۳۵/۶۲۲	۱
تعهد زناشویی	پیش آزمون	گروه	۰/۲۵۴	۲۱/۷۸۷	۱۰۳۹/۱۳۵	۱
	پس آزمون	گروه	۰/۰۰۱	۲۹/۶۵۹	۲۵۶۰/۶۹۲	۱

بحث

یکی از نتایج پژوهش حاضر این است که میان مردان دریانورد گروه آزمایش و گروه کنترل از لحاظ سازگاری زناشویی تفاوت معناداری وجود دارد؛ به عبارت دیگر، معنویت درمانی گروهی موجب افزایش سازگاری زناشویی در دریانوردان شده است. این یافته‌ها با یافته‌های پژوهش مرادی داراب خانی و پرندین (۱)، خوش الحان و صباغ (۶)، اخلاقی فرد و همکاران (۱۳)، Kasapoglu و Yabanigul (۲۳)، Akbulut (۲۴) و Casu و همکاران (۲۵) همخوانی و همسویی دارد. در تبیین این نتیجه می توان گفت که خانواده به لحاظ قدمت، ابتدایی ترین و از لحاظ گستردگی، جهان شمول‌ترین نهاد اجتماعی می‌باشد. این امر نشان می دهد که تشکیل خانواده یکی از اساسی‌ترین نیازهای انسان محسوب می‌شود. اولین گام برای ارضای این نیاز اساسی ازدواج است؛ اما متاسفانه با وجود خوشایند بودن پیوند ازدواج، داده‌های آماری حاکی از آن است که سازگاری زوجین به عوامل متعددی بستگی دارد. سازگاری زناشویی تحت تأثیر مجموعه ای از عوامل متفاوت است که هیچ یک به تنهایی برای ایجاد سازگاری کافی نیست (البته این عوامل می تواند در زوج ها و فرهنگ های مختلف، متفاوت باشد) این عوامل متعدد شخصیتی، فرهنگی، اعتقادی، شناختی، ارتباطی، عاطفی، اجتماعی و ... در سازگاری زناشویی مؤثر هستند؛ در مردان دریانورد یکی از مهم ترین عوامل تاثیرگذار بر سازگاری زناشویی، شغل آن ها است؛ زیرا دریانوردان ممکن است مدت‌ها در خارج از محیط خانه و اجتماع باشند و دلتنگی و فشار روانی بسیاری را تجربه کنند. کمبود زمان استراحت دریانوردان در خشکی نیز یکی دیگر از مسائل تاثیرگذار بر سازگاری زناشویی آنان است. علاوه براین، شغل پرخطر آنان و خطرات جانی آن استرس فزاینده ای را برای آنان و همسرانشان ایجاد می نماید که این استرس نیز می‌تواند تاثیر منفی ای بر سازگاری زناشویی بگذارد. معنویت از طریق تقویت توانمندی هایی چون نیایش، یاری رساندن به دیگران، نوع دوستی، شیوه برقراری ارتباط و عشق ورزیدن، قدردانی کردن، صبر در مسائل و مشکلات، طلب بخشش از خداوند و دیگران، پذیرش انتقادات و نظرات دیگران که همگی مستلزم برقراری ارتباط باکیفیت بهتر با خود و دیگران و خداوند است، باعث می‌شود مردان دریانورد مورد مطالعه در ارزیابی ذهنی خود، خویشتن را توانمند و دارای قابلیت های جدید و غنی‌تر احساس نماید و همچنین همیشه خداوند را ناظر بر اعمال و رفتار خود بداند و سعی کند که از مسیر درست حق و عدالت تعدی نکنند و در نتیجه رابطه مؤثرتری با خود و با همسر خود داشته باشند. بعلاوه، با افزایش توانایی درک و پذیرش افکار، احساسات و عواطف یکدیگر در زندگی زناشویی، موج کشمکش‌های بین زوجین و کاهش بحث‌های تند، موجبات افزایش سازگاری و انسجام زناشویی را فراهم می‌نماید.

یکی از نتایج دیگر پژوهش حاضر این است که میان مردان دریانورد گروه آزمایش و گروه کنترل از لحاظ تعهد زناشویی تفاوت

معناداری وجود دارد؛ به عبارت دیگر، معنویت درمانی گروهی موجب افزایش تعهد زناشویی در دریانوردان شده است. این یافته‌ها با یافته‌های پژوهش امیر ارجمندی و همکاران (۲۶)، Allgood و همکاران (۲۷) و شیخ الاسلامی و همکاران (۲۸) همخوانی و همسویی دارد. در تبیین این نتیجه می توان گفت که ازدواج به عنوان اولین تعهد عاطفی و حقوقی که افراد در بزرگسالی قبول می‌کنند و به عنوان عالی ترین رسم اجتماعی برای دستیابی به نیازهای عاطفی و ایمنی افراد، همواره مورد توجه بوده است. تعهد زناشویی، قوی ترین و پایدارترین عامل پیش بینی کننده کیفیت و ثبات رابطه زناشویی است. در مورد دریانوردان اهمیت تعهد زناشویی دوچندان می‌شود؛ زیرا، دوری از همسر و وجود فشارهای جنسی می‌تواند موجب کاهش تعهد زناشویی در این افراد شود. یکی از عوامل اثرگذار در تعهد زناشویی، معنویت است؛ به عبارت دیگر، تعهد و وفاداری در زندگی زناشویی از جمله موضوعاتی است که در پرتو معنویت میسر می‌شود و به آن سفارش شده است. خداوند در قرآن (آیه ۳۴ سوره اسراء) می‌فرماید: «وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْئُولًا» و همه به عهد خود باید وفا کنید که البته (در قیامت) از عهد و پیمان سؤال خواهد شد. علاوه براین، از آن جایی که در معنویت و دین به پاکدامنی سفارش و تأکید می‌شود و تاکید می‌شود که انسان نیاز خود را در روابط زناشویی ارضا کند و دامن خود را پاک نگهدارند، همین دلیلی برای متعهد بودن به روابط زناشویی است و زوجین دارای معنویت بالا، تعهد بیشتری به زندگی و روابط زناشویی خود دارند. معنویت و دین، با نقش مثبتی که در سازنده بودن و تکامل سازی انسان و ایجاد جامعه سالم و روبه رشد دارد، در نظام اجتماعی، اثر بحران‌های حاد زندگی را کمرنگ می‌کند. در واقع، اعتقاد و الزام زوجین به باورها و ارزش های خاص معنوی در حوزه خانواده و ازدواج، می‌تواند نقش مهمی در حفظ و ثبات درجه تعهد و پایبندی آنان نسبت به همسر و ازدواجشان ایفا نماید و همچنین باور و عمل به ارزش‌ها، موجب کاهش نمایان شدن مشکلات خانوادگی و اجتماعی شایع در جامعه امروز از جمله خیانت شود. معنویت، به طرق مختلف به صورت مستقیم و غیرمستقیم با تعهد زناشویی رابطه دارد. یکی از موردهایی که به صورت غیرمستقیم بر تعهد اثرگذار است، صداقت زوجین می‌باشد که بعد معنوی افراد با تأکید فراوان سفارش به راستگویی و اجتناب از دروغگویی می‌کند. همین امر، می‌تواند موجب متعهد بودن زوجین باشد؛ زیرا، فردی که تعهد زناشویی پایینی دارد، به طور مرتب مجبور است به همسر خود دروغ بگوید و این مغایر با معنویت و دین است. باورهای مذهبی و گرایش به معنویت از طریق ارزش نهادن به حفظ و بقای نهاد خانواده و ازدواج و همچنین از طریق فراه مکردن حمایت های معنوی، باعث تقویت و تحکیم تعهد زوجین در ازدواج می‌شود.

نتیجه‌گیری

کیفیت رابطه زناشویی در دریانوردان یکی از مسائل مهمی است که کمتر به تحقیق در خصوص آن پرداخته می‌شود. با این حال، با وجود سبک زندگی دریانوردان، سفرهای طولانی، فشارهای کاری و ... پژوهش در این خصوص از اهمیت ویژه ای برخوردارد است. همچنین، معنویت یکی از ارکان ناگسستنی جامعه اسلامی ایران است که بهره‌گیری از آن می‌تواند موجب بهبود کیفیت زندگی فرد در ابعاد گوناگون از جمله بعد زناشویی شود. در پژهش حاضر، مشاهده شد که با استفاده از معنویت درمانی می‌توان بهبود معنادار و قابل ملاحظه ای را در سازگاری زناشویی و تعهد زناشویی مردان دریانورد ایجاد نمود؛ لذا، توصیه می‌شود از معنویت درمانی جهت بهبود سازگاری زناشویی و تعهد زناشویی دریانوردان بهره برد.

تشکر و قدردانی: از تمامی کسانی که ما را در انجام مطالعه حاضر یاری رساندن کمال تشکر را داریم. همچنین شایان ذکر است که مقاله حاضر، با عنایت به مصوبه سی و هفتمین کمیته کد اخلاق در پژوهش دانشگاه پیام نور، مورخ ۱۴۰۱/۱۱/۱۱ از لحاظ اخلاقی مورد تایید می‌باشد.

نقش نویسندگان: همه نویسندگان در نگارش اولیه مقاله یا بازنگری آن سهیم بودند و همه با تایید نهایی مقاله حاضر، مسئولیت دقت و صحت مطالب مندرج در آن را می پذیرند.

تضاد منافع: نویسندگان تصریح می‌کنند که هیچ گونه تضاد منافعی در مطالعه حاضر وجود ندارد.

منابع

1. Moradi Darab Khani F, Parandin S. The Effectiveness of Group Spirituality Therapy on Resilience, Marital Adjustment and Positive Emotions Relative to Husband in Married Women Working in Kermanshah Hospitals. Journal of New Developments in Psychology, Educational Sciences and Education.
2. Agahheris M, Eisazadeh F, Niabati Charandabi H. Predicting Marital Satisfaction through Job Stress in Bushehr City Sailors. J Mar Med 2022; 4 (3) :160-166.
3. Putri S, Kinanthi M. Job Stress and Marital Satisfaction among Husbands in Dual-Earner Marriages. J Psychol Symposium 2019;1:1-5.
4. Whisman MA, Steven RH, Douglas K. Is marital discord taxonic and can taxonic status be assessed reliably? Results from a national, representative sample of married couples. J Consult Clin Psychol 2018; 76: 745-755.
5. Jonglertmontree W, Kaewboonchoo O, Morioka I, Boonyamalik P. Mental health problems and

their related factors among seafarers: a scoping review. BMC Public Health 2022; 22 (282): 1467-1477. doi:10.1186/s12889-022-12713-z
6. Khosh Alhan O, Sabbagh S. Investigate the relationship between religiosity and marital adjustment in Social Security organization employees of Tabriz. Sociol Stud 2021;14(51):7-25.
7. Hashemi S, Arefi M, Kakabraei K, Chehri A. Mediating role of emotion regulation, conflict management and sexual intimacy in the relationship between marital adjustment and personality traits. Psychological Achievements 2022; 29 (2): 231-250.
8. Akbarzadeh S, Zahrakar K. The Prediction of Marital Adjustment based on Cognitive Flexibility and Self-Compassion in Couples. JNIP 2022; 12 (16):1-16.
9. Mahshdi A, Hasanzadeh R, Asadi J. Modeling the relationship between anger and marital commitment and mediating basic psychological needs in working women. Med J Mashhad Univ Med Sci 2021; 64 (5): 188-198.
10. Hoseinzadeh S, Monirpour N, Zargham Hajebi M. Structural model of predicting marital commitment based on its differentiation with the mediating role of cognitive flexibility. Rooyesh 2021; 10 (6) :53-62.
11. Bazargan S., Ramezani MA, Atashpuor H, Amiri R. Comparison of the effectiveness of the training package for promoting couples' interpersonal relationships based on the emotion-oriented approach and cognitive-behavioral marital counseling on attachment and marital commitment. Counseling Culture and Psycotherapy 2021; 12 (48): 259-294.
12. El-Mneizel A, Al Gharaibeh F, Majed Al Ali M. Marital Compatibility in the UAE Society among a Sample of Households in the Emirate of Abu Dhabi (UAE). Inf Sci 2022; 11 (4): 1225-1238. doi:10.18576/isl/110422
13. Akhlaghi Fard M, Tari Moradi A, Meraji N, Jafarzadeh Dashbalagh H. The Effectiveness of Spiritual Therapy on Marital Adjustment and its Dimensions in Women with Relationships Troubled Family. J New Achievements in Humanities Studies 2020; 3 (26): 141-151.
14. Mahoney A. Religion in families 2009 to 2019: A relational spirituality framework. J Marriage Fam 2020; 72 (4): 5-27.
15.Safara M, KHanbabaee M, KHanbabaee M. The Effect of Spiritual Skills Training on the Quality of Life in Mothers of Mentally Retarded Children. Health Spiritual Med Ethics 2019; 6 (2): 24-33. doi:10.29252/jhsme.6.2.24
16. Spanier GB. Measuring dyadic adjustment: Nee scales for assessing the quality of marriage and similar dyads. J Marriage Fam 1976; 38 (3): 15-28. doi:10.2307/350547
17. Busby DM. Crane DR, Larson JH, Christensen C. A revision of the Dyadic Adjustment Scale for use with distressed and nondistressed couples: Construct hierarchy and multidimensional scales. J Marital Family Ther 1995; 21 (3): 289-308. doi:10.1111/j.1752-0606.1995.tb00163.x
18. Crane DR, Middleton KC, Bean RA. Establishing criterion scores for the Kansas Marital Satisfaction Scale and the Revised Dyadic Adjustment Scale. J Family Ther 2000; 28 (1): 53-60. doi:10.1080/019261800261815
19. Yoosefi, N. Investigation of Psychometric Properties of the Revised Dyadic Adjustment Scales (RDAS). Res Clin Psychol Counsel 2012; 1 (2): 183-200.
20. Adams JM, Jones WH. The conceptualization of marital commitment: An integrative analysis. J Personal Social Psychol 1997; 72 (5): 1177-1196. doi:10.1037/0022-3514.72.5.1177
21. Shahsiah, M. On the relationship between sexual satisfaction and marital commitment among couples in Shahreza City, Central part of Iran. J Fundamentals Mental Health 2009; 11 (43): 233-238.
22. Galanter M, Siegel C. Training manual for spirituality discussion groups for mental health with focus on cultural competency center. New York: Mc Graw-Hill 2009.
23. Kasapoğlu F, Yabanigül A. Marital Satisfaction and Life Satisfaction: The Mediating Effect of Spirituality. Spiritual Psychol Counsel 2018; 3 (2): 177-195doi:10.37898/spc.2018.3.2.0048
24. Akbulut Z. The Use of Spirituality in Narrative Couples and Family Therapy. Spiritual Psychology and Counseling, 2020; 5 (1): 113-130. doi:10.37898/spc.2020.5.1.099
25. Casu G, Ulivi G, Zaia V, Fernandes M, Parente C, Gremigni P. Spirituality, infertilityrelated stress, and quality of life in Brazilian infertile couples: Analysis using the actor-partner interdependence mediation model. Res Nurs Health 2018;41(2):156-165doi:10.1002/nur.21860
26. Amirarjomandi Z S, Jahangir P, Niknam M. Structural model of predicting marital commitment in married women based on religious orientation mediated by spirituality. Journal of Applied Family Therapy, 2022; 3 (2): 51-67.
27. Allgood S, Skogrand L, R. Lee T, Harris S. Marital Commitment and Religiosity in a Religiously Homogenous Population. Marriage & Family Review, 2019; 45 (1): 52-67. doi:10.1080/01494920802537472
28. Sheykholeslami A, Khodakarimi S, Dadashzadeh M. Prediction of Marital Commitment Based on Sexual Well-being and Spiritual Health with the Mediatory Role of Responsibility. Religion and Health, 2017; 5 (1): 21-31.